

ЧОМУ ЗАКОН ПРО УКРАЇНСЬКУ МОВУ – ЦЕ ТЕСТ ДЛЯ ЗЕЛЕНЬСЬКОГО

Схвалення українським парламентом «мовного» закону стало приводом для численних коментарів як в самій Україні, так і за її межами. І якщо українським суспільством прийняття цього закону сприймається як національне свято, то в Росії єдність швидше у неохваленні. Виявилися близькі позиції і російських шовіністів, які з агресивною політикою Путіна щодо України, і російських лібералів, які сприймають сусідню країну як «демократичне» продовження Брянської або Калузької областей. Несподівано співзвучну з ними позицію озвучили не тільки деякі українські політики-демократи, які намагаються орієнтуватися на електорат східних і південно-східних областей країни, а й члени команди новообраного президента Володимира Зеленського.

Прес-служба нового глави держави замість того щоб привітати парламент з одним з найвидатніших законодавчих досягнень за всю його каденцію, пообіцяла «проаналізувати» текст закону на відповідність конституційним нормам. Таким чином, була проведена перша, поки ще не окреслена лінія розколу між Зеленським і великою частиною його власного електорату. Стало ясно, що якщо не сам Зеленський, то принаймні частина його команди хоче орієнтуватися не на 73% громадян, які проголосували за шоумена в другому турі виборів, а на електорат політиків проросійських – «Опозиційного блоку» і «Опозиційною платформи»: вони не приховують свого неприйняття європейського шляху, по якому йде Україна, і проголосували проти «мовного закону».

Про самі норми закону про функціонування української мови вже чимало сказано – зауважу тільки, що з юридичної точки зору це звичайний закон для будь-якої країни, яка хоче визначити правила функціонування державної мови в публічній сфері та на держслужбі. Він створить громадянам комфортні умови для користування цією мовою при спілкуванні з чиновниками, медіа і в публічних місцях. Але тоді чому ж при прийнятті закону розгорілися такі пристрасті, чому його так довго обговорювали, чому навіть зараз знаходяться люди, які сподіваються його скасувати?

Відповісти на це питання дуже просто кожному, хто хоч трохи знайомий з історією українського народу в її неімперській версії. Діятема «мовний закон» – буде Україна, не буде він діяти – рано чи пізно вона зникне з політичної карти світу, перетвориться в російські задвірки. Саме тому день прийняття «мовного закону» в його нинішній редакції я б з повним правом порівняв з прийняттям Акту про державну незалежність України 24 серпня 1991 року. Навіть реакція на ці рішення схожа.

Я був присутній при обговоренні Акта про незалежність ще до винесення його на голосування у Верховній Раді, коли йшла дискусія в рядах демократичної опозиції. І добре пам'ятаю, що демократи зі східних областей країни вмовляли колег почекати з незалежністю, зосередитися на заборону КПРС, а вже потім проголосувати за історичне рішення. Заступник голови Верховної Ради УРСР від опозиції, харків'янин Володимир Гриньов наполіг на тому, що голосування про незалежність і про заборону Компартії України має йти в пакеті, його пропозиція була підтримана опозиційної Народною Радою – і якби не політична воля голови Верховної Ради і майбутнього першого президента Ук-

раїни Леоніда Кравчука, невідомо, коли наступного разу українському народові випав би історичний шанс. Втім, вже через три роки після цих подій українці, розлучені падінням життєвого рівня, «віддячили» свого першого президента, проголосували за «свого хлопця», червоного директора Леоніда Кучму, і прирекли країну на олігархічне розграбування, а себе – на нескінченне животіння. Так ось, щось подібне повторилося і під час обговорення мовного закону, коли найбільш серйозними його опонентами в демократичному таборі стали політики – земляки Гриньова, а новий президент, виходець з промислового Кривого Рогу, через відсутність політичної інтуїції відмовився його підтримати.

Така позиція має коріння, звичайно, не в самій Україні. Вона родом з Росії. Російське суспільство щодо нашої країни – це конкуренція шовіністів різних видів. Є шовінізм умовного Путіна, для якого ніякої України взагалі не існує, як, втім, і ніякої Білорусі, а є бунтівна територія, захоплена ворожим Заходом, яку потрібно звільнити силою. Є шовінізм умовного Чубайса, який теж не має на увазі існування України, але сподівається не на війну, а на економічну експансію. І є шовінізм, який визнає, що український народ існує, але визначає його межі виключно в рамках актуального мовного ареалу, шовінізм не менше неосвічений, ніж путінський. Він не бажає зрозуміти, що на території, яку прийнято вважати «російськомовною», живуть русифіковані українці, яких імперська окупація позбавила не лише мови, а й цивілізації їхніх предків – причому сталося це не відразу після кошмару горезвісної Переяславської Ради, але в останні 150 років: і імперія Романових, і імперія більшовиків процвітали в русифікації.

Саме носії цієї позиції не можуть зрозуміти, що Україна – це не країна двох народів, двох мов, двох цивілізацій, а країна одного народу, однієї мови і однієї цивілізації, яка розділяється виключно за ступенем імперської травмованості. І не випадково там, де Росії з її цивілізаційним катком не було взагалі, цієї травмованості менше, а чим ближче до сучасних кордонів Російської Федерації, тим її більше. Тому що з нашого боку російсько-українського кордону – Голодомор, нещадна колективізація з вигнанням селянства і божевільна індустріалізація з її численними поселеннями колоністів з Росії, з якими змішувалося корінне населення. Додайте до цього постійну ідеологічну обробку українців, яким десятиліттями – навіть при дозволеному функціонуванні їх рідної мови в УРСР втушувалась думка про «другосортність» української, про те, що він годиться тільки для фольклору і спілкування в селі, – і ви отримаєте картину, яку російське держава від Романових до Путіна і російське суспільство від Белінського до Проханова нав'язує народу сусідньої країни.

Так ось, українські політики і громадські діячі за всі ці роки після проголошення незалежності так і не змогли зрозуміти, що головне завдання нової держави – відновлення зруйнованої Росією України, що держава зобов'язана забезпечити можливість повернення до рідної мови і тим українцям, які на ньому вже говорять, і русифікованої, найбільш вразливої частини народу. І, звичайно, необхідно створити умови для вивчення державної мови національними меншинами, від російських до угорців або гагаузів. Позиція цих політиків – це позиція жертви. Вона сформована

не в самій Україні, а є наслідком сприйняття цієї країни тієї самої, «третьої» частиною російського шовінізму. Позиція, яка базується на переконаності в тому, що громадян можна надовго об'єднати не навколо завдань будівництва їх національної держави, а навколо наївної віри, що влада може знизити комунальні тарифи і «пересаджати» корупціонерів. А адже саме ця віра визначає успіх нового президента Володимира Зеленського, саме ця віра визначає очікування більшої частини його виборців і об'єднує їх.

Але тестом навіть не на ефективність, а на виживання нової влади, яку ще тільки належить сформувати переможцю на президентських виборах, стануть зовсім не тарифи і не боротьба з корупцією, а саме питання будівництва української держави і відродження української цивілізації. І це неважко пояснити. Електорат Володимира Зеленського дійсно єдиний за тарифними і корупційним питанням, але розділений навпіл з питань державного будівництва, українських цінностей, європейської та євроатлантичної інтеграції. При цьому державницький електорат – та його частина, що проголосувала за Зеленського, і та його частина, що віддала голоси за політиків-націонал-демократів в першому і другому турах виборів, – це активна частина населення, саме вони влаштовують повстання. «Соціальний», близький до Росії, найбільш русифікований і травмований електорат – це та частина населення, яка просто дивиться телевизор. Зеленському вже в найближчі місяці буде визначитися, з якою частиною свого електорату він пов'язує надії на майбутнє. Якщо він піде назустріч державницької частини електорату, то буде змушений боротися за нього на парламентських виборах з політиками націонал-демократичного табору. В цьому випадку Зеленський

Співатор виборчої програми Володимира Зеленського, співвласник «Кварталу 95» Борис Шефір в інтерв'ю «Детектор медіа» висловив більш ніж суперечливі, м'яко кажучи, думки: «У нас в передвиборчій програмі написано, що якщо прибрати людей, матеріально зацікавлених у війні, вона закінчиться. В даному разі колишній президент і його оточення були зацікавлені в продовженні війни. Ми їх прибрати, і я впевнений, що вона затихне. Війна перестане приносити дохід. Якщо ми сильно захочемо, то ми з ними (з владою РФ. – О. Р.) домовимося. Їм що, подобається воювати? Ви думаєте, Путін – маніяк, який любить постріляти в живих людей? Він що, псих? Він розумна людина. Так, у нього імперські амбіції. Але можна ж домовитися. А якщо ні, то будемо оголошувати справжню війну. А то що це таке: однією рукою воюємо, а іншою рукою торгуємо? Дуже важливо бажання хоча б одного боку, інакше для світу немає перспектив».

Так думає людина команди ЗЕ. Він же співатор виборчої програми Володимира Зеленського. Тож цілком можна припустити, що думки Бориса Шефіра поділяє і президент. А ще співвласник «Кварталу 95» заявляє: «Я очікую перегляду квот. 90% – це багато. Закон про мову потрібно скасувати і прийняти нормальний закон. **Це перший крок для скасування війни**» (?! – О.Р.).

На ці слова різко відреагував голова Верховної Ради Андрій Парубій: «Земля під вами буде горіти».

Зреагував і віце-прем'єр-міністр В'ячеслав Кириленко: «Співатор виборчої програми президента Борис Шефір виступив за скасування закону про мову, квот та підтримки українського кіно. Думаю, це і є реальні плани Зеленського у гуманітарній політиці. Якщо так, то це реалізація путінської програми боротьби з усім українським. І шлях Януковича».

Список 38 –

депутати, які не підтримали мовний закон

Бойко Ю.А.	Кісельов А.М.	Бахтеєва Т.Д.	Мірошниченко Ю.Р.
Дунаєв С.В.	Шенцев Д.О.	Вілкул О.Ю.	Нечаєв О.І.
Юффе Ю.Я.	Колєсніков Д.В.	Гальченко А.В.	Новинський В.В.
Львовчкін С.В.	Ларін С.М.	Долженков О.В.	Папів М.М.
Мурєв Є.В.	Мартовицький А.В.	Ківалов С.В.	Сажко С.М.
Балицький Є.В.	Мирний І.М.	Козак Т.Р.	Шпенєв Д.Ю.
Білий О.П.	Мороко Ю.М.	Королєвська Н.Ю.	Шуфріч Н.І.
Воропаєв Ю.М.	Німченко В.І.	Львовчкіна Ю.В.	Гуляєв В.О.
Гусак В.Г.	Павлов К.Ю.	Матвієнков С.А.	Кіссе А.І.
Добкін М.М.		Скорик М.Л.	

25 квітня 2019 року народні депутати проголосували за закон "Про забезпечення функціонування української мови як державної" №5670-д. Підтримали таке рішення 278 нардепів, проти виступили всього 38 осіб, а ще 7 утримались.

не отримає всієї повноти влади в країні, але залишиться важливим гравцем до закінчення свого перебування в кріслі глави держави. Якщо ж він піде назустріч «соціальної» частини, то отримає куди більше голосів у Верховній Раді, але досить швидко втрапить владу в результаті стрімкого наростання політичної кризи і масових акцій.

У цьому сенсі ухвалення «мовного закону», що збіглося за часом з президентською виборчою кампанією, – своєрідний тест для нового президента країни. І таких тестів в найближчі місяці буде ще чимало.

INSIDER, 6 травня 2019 року

Борис Шефір, співатор виборчої програми Володимира Зеленського